

Insula stranie și enigmatică pe oceanul mort și cotidian al reclamei; fund de mare răzvrătit împotriva greutății plate care îl apasă... Cine va fi îndrăznețul care, scrutând adîncurile, va cerca să prindă sensul acestor izbucniri de viață și cine va avea tăria să urmărească începuturile faptelor în plămădirea lor dureroasă?

Continentul, o! îl cunoaștem, acest continent pe care bunul-simț nu a izbutit încă să-l cucerească, pentru că arlechinadele și cabotinajul nu l-au dezgustat; am respirat și noi aerul mucigăit care nu păstra totuși nimic din cinstea vremilor mai vechi; am asistat și noi la răsturnarea normalității și la falsificarea bunelor tradiții de lealitate: pe dezorientarea nenorocită a unui public tînăr s-a ridicat gloria proaspătă a unor impostori și s-a exploatat această situație prin complicitate iresponsabilă a educatorilor oficiali ai gustului. Scara valorilor a fost oarecum inversată; selecțiunea pornind de la criterii nejustificate - s-a făcut în disprețul măsurii juste; pe timiditatea primilor norociți s-a altoit imprudența celor ce au venit în urmă; iar ceea ce n-a putut să împlinească superficialitatea a adăugit îndrăzneala.

Și am sosit unde sîntem astăzi; într-o situație pe care nu o poate îngădui toată lumea.

De bună seamă că școala aceasta perfidă, la care a fost chemat sufletul nostru, nu a reușit să pervertească în el tot fondul de bunătate nevăzută și ignorată.

De bună seamă că, în cele mai adînci cute sufletești, atîția vizionari cumpăniți își păstrează entuziasmul lor întreg pentru o artă neprostituată și autentică.

Și atunci... *Insula*. Sîntem în adevăr insularii dezgustați și răzvrățiți de larva seacă și obraznică a celor de pe continent. Stăm nu numai departe de țărături; stăm chiar deasupra apelor, care și ele au fost tulburate în claritatea lor firească. Insulă necunoscută, am apărut în disprețul oricărei geografii literare, pe ale cărei hărți nu figurăm nici ca posibilitate, și poate chiar împotriva intențiilor ei. Nu sîntem deci ținuți să luăm în seamă nici unul din canoanele acestei geografii.

Ceva mai mult: ne-am răzmit de restul lumii pentru că începusem să ne sufocăm în atmosfera aceea falsă și negustorească. Drumurile vechi, bătute așa de des de continentalii de care fugim, compromise prin însăși această împrejurare, nu le mai putem urma. Vrem să trăim, atunci ne trebuie o nouă formulă de viață, și vom găsi-o.

Nu urmărim o doctrină a activității noastre viitoare. Doctrinile vin la urmă; ele se desprind din însuși felul de a lucra al fiecăruia din noi și sînt determinate de condițiunile realității. Avem însă datoria să ne însemnăm o atitudine:

Nu mai credem în actualele formule și nici în posibilitatea unei reabilitări a lor.

Înțelegem prin urmare să călcăm drumuri neumblate și să născocim motive noi. Nu ne temem de singularitate, ci o căutăm. Vom fi probabil stîngaci și grăbiți; poate. Ne vom repeta sau ne vom contrazice; da. Dar asta importă prea puțin.

Ne ridicăm pe însăși necesitatea sufletească de singularizare; explicăm această nevoie prin o repulsie pentru niște forme întinate și prin ura desprețuitoare împotriva unor imposturi.

...Și nădăjduim ca ura aceasta, fecundă prin cinstea și entuziasmul nostru, să ridice în noi puteri pe care poate nu le-am bănuț încă.

(*Insula*, an. I, 1912, nr. 1 din 18 martie, în *Presa literară românească, articole-program de ziare și reviste (1789-1948)*, II, ediție, note, bibliografie și indici de I. Hangiu, cu o introducere de D. Micu, EPL, București, 1968, pp. 207-209)